

RECENZE

Čurdova cesta na Golgotu

INSCENACE DAVIDA JAŘABA O ZRÁDCI, KTERÝ SE OBĚTOVAL

Slyšel jste to, že zabili Reinharda? pronáší s vytřeštěným zrakem posluhovačka Troníčková k panu Jiráčkovi, který sedí na kolečkovém křesle a též vytřeští oči do publika. Dál už to (skoro) každý tak nějak zná: Kterýho? Já znal dva... Parafraze vlastně idylického začátku *Švejka* do protektorátní hrůzy, v níž už se moc švejkovsky tlachat nedalo. Babku hraje Ivana Uhlířová, čističe bot s mudrlantskými sklony Robert Mikluš, oba jsou skvělí a hned vtáhnou diváka do zvláštní atmosféry inscenace režiséra Davida Jařaba *Čurda, hrdina jedné prohry* v pražském divadle Rokoko.

Hra není o atentátu na Heydricha, soustředí se na jednu jeho poboční linii, na nejznámější případ protektorátního konfidenta, Karla Čurdy. I to je samo o sobě téma již zpracované, viz knihu Miloše Doležala *Čurda z hlíny* (2019). Jařab pojal Čurdův „příběh“ jako halucinační drama o sestupu a pádu člověka, který se mohl stát hrdinou, ale stal se troskou, ba dalo by se říci sviní. Dráždivost jeho zrady spočívá v její nahodilosti, a tudíž v jisté „omluvitelnosti“, i když to není přesné slovo. Horlivý vlastenec a absolutní výcvik ve Velké Británii nebyl zrádce z podstaty, natož z přesvědčení, jeho směřování ke zradě bylo plodem zoufalství a bezradnosti: po atentátu a vyvraždění Lidic viděl bezvýhodnost situace a možná se opravdu snažil zachránit nevinné, těžko mu vyčítat, že mezi nimi byli jeho nejbližší, matka a sestra... Není příliš spekulace, že o jeho osudu rozhodla

JIRÍ PEŇÁS

náhoda, že kdyby se věci vyvíjely jen trochu jinak, mohl být mezi kamarády v kryptě a jeho jméno by bylo součástí seznamu hrdinů. Ale je právem řazen mezi zrádce, protože po 16. červnu 1942, kdy přišel na gestapo v Petschkově paláci, následuje strmý pád: jednou překročil Rubikon a už není cesty zpět. Následuje opravdové konfidentství, horlivá kolaborace, která přivedla na popraviště mnoho lidí (soud ho obvinil z počtu 254!), rozklad osobnosti, sprosté a nebezpečné sviňáctví. Pankrácký soud a poprava 29. dubna 1947 byla v tomto případě opravdu spravedlivou tečkou za jedním zmarštěným životem.

Jařab inscenuje Čurdovu kauzu jako výjevy z historie jednoho rozkladu. Není to dokumentární divadlo a divákovi velmi prospěje, když se trochu v historii (nejen Čurdově) orientuje. Čurda, kterého hraje Martin Donutil, je figura vtažená do víru, ví, že se v něm utopí, ale ještě chvíli se v něm chce točit, snad i s nadějí, že to nakonec nějak dopadne. Na scéně se odehrávají ponuré, někdy ale i komické události všedního dne beznadějného konfidenta, kterému se život změnil v nalhávání, že vlastně jeho zrada plyne jaksí z nutnosti a rozumu. S tím jde ruku v ruce fyzický rozklad, kterému pomáhá alkohol. Významná je účast žen, které se Čurdovi nevyhýbaly ani v rozkladné fázi života. Vedle milenek je důležitá jeho matka (opět ji hraje Ivana Uhlířová), která de facto svého syna do Pečkárný pošle. Rouhačsky by se mohlo uvažovat o inverzním motivu Panny Marie, která odmítá obětovat svého syna, chce ho – a sebe – zachránit, čímž ale stejně nakonec způsobí další utrpení: ty milenky, to jsou pak Máří Magdaleny. Role čističe bot, pana Jiráčka, onoho protektorátního Švejka, je výborně vybraná, je to malý český člověk s osobitou přízemní filozofií, věčným návodem na přežití, které přitom nemusí vždy vyjít.

Režiséru Jařabovi se podařilo vytvořit sugestivní a svým způsobem „zábavné“ představení, které je cílevěrně prokomponované a do detailu promyšlené. Mohlo by se mluvit o specifickém danse macabre, vrávoravém tanci k pokraji hrobu, do kterého člověka přivedou „dobré úmysly“, pokud vycházejí ze slabosti, jež pokračuje ve zbahnělosti. Pointou představení je skupinová procházka do Petschkova paláce, tzv. audiowalk, což je zvláštní druh zážitku, byť už ne v první řadě divadelního. Zavede diváka na místo, kam Čurda opravdu došel, na paradoxní Golgotu českého zrádce, který měl pocit, že nemůže jinak. ■

David Jařab: Čurda, hrdina jedné prohry. Režie, scéna: David Jařab. Dramaturgická spolupráce Kristina Žantovská. Hudba Jakub Kudláč. Kostýmy Sylva Zimula Hanáková. Rokoko. Městská divadla pražská. Premiéra 25. 2. 2023.